Opetus- ja kulttuuriministeriö 15.01.2019
Ammatillisen koulutuksen osasto

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta Seijan kommentteja ja muotoiluehdotuksia 14.1.2019 Mikan pohjaan lisättynä

Asiantuntijalausunto: kokous 16.01.2019 klo 11.30

HE 157/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää lausuntonaan Liikennepalvelulain kolmanteen vaiheeseen sisältyvistä kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyyttä koskevista esityksistä seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriö kannattaa hallituksen esityksessä esityksen koevaihtoehdon lisäämistä ammattipätevyyttä koskevaan lainsäädäntöön, koska se antaa uusi mahdollisuutta kuljettajakoulutuksen järjestämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että esitys edellyttää muutoksia ammatillista koulutusta koskevaan lainsäädäntöön. Muutokset vaativat perusteellista läpikäymistä ja valmistelua, koska ne tulevat vaikuttamaan kuljettajakoulutuksen järjestämiseen monella tavalla. Muutoksen vaikutuksia ei ole pystytty liikennepalvelulain kolmatta vaihetta koskevan hallituksen esityksen valmistelun aikataulussa riittävästi arvioimaan. Hallituksen esityksessä on monissa kohdissa maininta, että esitetyt muutokset vaativat muutoksia ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön. Hallituksen esityksen sivulla 29 todetaan, että ”Perustason ammattipätevyyskokeen sisällyttäminen osaksi ammatillisen koulutuksen järjestelmää edellyttäisi kuitenkin muutoksia ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön.” Vastaavasti esityksen sivulla 40 todetaan, että ”Koska ammatillisessa koulutuksessa järjestetään tutkintoja, joissa osaaminen osoitetaan näytöissä, perustason ammattipätevyyskokeen käyttöönotto soveltuisi myös ammatillisessa koulutuksessa käytettäväksi. Se vaatisi kuitenkin muutoksia ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön, erityisesti osaamisen osoittamisen, arvioinnin, arvioijien ja todistusten sekä työelämätoimikuntien tehtävien osalta.”

Opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt alustavana arvionaan, että ammatillisen koulutuksen lainsäädännön ammattipätevyyttä koskevat muutokset olisi mahdollista valmistella vuoden 2019 aikana siten, että ne tulisivat voimaan vuoden 2020 alussa. Koska esitetyillä muutoksilla liikennepalvelulakiin on useita merkittäviä vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja erityisesti kuljettajakoulutuksen järjestämisedellytyksiin, olisi valmisteluun ja vaikutusten arviointiin perusteltua varata riittävä aika, jotta valmistelutyö pystytään tekemään yhteistyössä ammatillisen koulutuksen keskeisten sidosryhmien ja toimialan toimijoiden kanssa. Siten olisi lain valmistelun kannalta järkevää, että ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö valmisteltaisiin yhtenä kokonaisuutena vuosina 2019 - 2020 ja muutokset tulisivat voimaan 2021 alussa. OKM:n näkemyksen mukaan ammatillisen koulutuksen lainsäädännön muutosten yhteydessä olisi hyvä myös käydä läpi LVM:n kanssa kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyyttä koskevat pykälät ja niihin vaadittavat muutokset. Lisäksi olisi tarpeellista ja perusteltua käydä samassa yhteydessä läpi muita ammatillisen koulutuksen ja myös korkea-asteen koulutuksen järjestämiseen liittyviä kysymyksiä koskien esimerkiksi raideliikenteen koulutusta sekä mahdollisesti merenkulkualan koulutusta. Tällöin kaikki tarpeelliseksi katsotut liikenne- ja viestintäministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonaloja yhdistävät muutokset olisi mahdollista valmistella kokonaisuutena yhdellä kertaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että valmistelua jatkettaisiin yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa ottaen valmisteluun mukaan myös keskeiset sidosryhmät.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa lisäksi, että liikennepalvelulain kolmatta vaihetta koskevan esityksen 32 §:n 5 momentin mukaan perustason ammattipätevyyskokeessa voisi käyttää ainoastaan ajokorttiopetuksen vaatimukset täyttävää ajoneuvoa ja että koetta suorittavalla olisi oltava ennen kokeeseen menemistä kokeessa käytettävän ajoneuvon ajo-oikeus. Näistä vaatimuksista ei ole esitetty poikkeusta 33 §:ssä suoritettaessa perustason ammattipätevyyttä ammatillisen koulutuksen yhteydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää esitystä ongelmallisena. Amma-

tillisessa tutkintokoulutuksessa osaaminen osoitetaan lainsäädännön mukaisesti pääosin työpaikoilla järjestettävissä näytöissä käyttäen työpaikan ajoneuvoja. Mikäli perustason ammattipätevyyskokeessa edellytetään käytettävän ajokorttia varten annettavassa ajo-opetuksessa käytettävää ajoneuvoa vastaavaa ajoneuvoa, osaamisen osoittaminen työpaikoilla olisi käytännössä mahdotonta. Tämä saattaisi johtaa siihen, että näyttöjä ja ammattipätevyyskoetta ei olisi mahdollista yhdistää, jolloin sama osaaminen jouduttaisiin osoittamaan ja arvioimaan kahteen kertaan tai työelämälähtöisistä näytöistä jouduttaisiin tältä osin siirtymään oppilaitosnäyttöihin ammatillisen koulutuksen reformin linjausten vastaisesti. Lisäksi työelämän edustajien saaminen arvioimaan näyttöjä vaikeutuisi, jos osaaminen osoitettaisiin oppilaitoksessa. Oppilaitosnäytöt lisäsivät myös koulutuksen järjestäjien kustannuksia. Esitetty menettely voisi siten lisätä eri toimijoiden hallinnollista taakkaa sekä kustannuksia ja kaventaa tosiasiallisia mahdollisuuksia järjestää kuljettajakoulutusta yhteistyössä työelämän kanssa.

Esityksen 33 §:n 2 momentissa on säädetty nykytilan tapaan kolme edellytystä sille, milloin opiskelija saa toimia ammatillisen koulutuksen aikana kuljettajana ilman ammattipätevyyttä. Pykälän 2 momentin 2)-kohdassa edellytetään, että opiskelija täyttää 30 §:n 4 momentin linja-auton kuljettamiseen liittyvät ikävaatimukset. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tätä kohtaa ongelmallisena. Esitetyssä muodossa linja-auton kuljettamista koskevat korkeammat ikävaatimukset koskisivat myös kuorma-auton kuljettamista, mikä rajoittaisi koulutuksen aikaista ajamista, harjoittelua ja kesätöiden tekemistä nykyisestä merkittävästi. OKM:n tulkinnan mukaan ammattipätevyysdirektiivissä (2003/59/EY) todetaan, että direktiiviä ei sovelleta kuljettajiin, jotka kuljettavat ajoneuvoja, joita käytetään ammattitaitoa osoittavan todistuksen (CAP) saamiseksi.